

דברי תורה
מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק
אבדק"ק צאנז-קלויזענבורג זעוקללה"ה
שנה כ"ו [תש"ע] גליון ל'

שיעור חורש"י פרשת תזריע תשל"ח

בתורה"ק וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה טמא, וביום השמיני ימול בשר ערלתו. יש לבאר הסמיכות לפסוקים בסוף פרשת שמיני, כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים והייתם קדושים כי קדוש אני, זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרומשת במים ולכל נפש השורצת על הארץ, להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל. ונראה שלכך הביא רש"י כאן דרשת ר' שמלאי, כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף, שבא לבאר בזה סמיכות הפרשיות אהרדי.

כן יש לבאר שייכות הפסוקים אשה כי תזריע וגו', למה שכתוב אח"כ וביום השמיני ימול בשר ערלתו. כן יש לדקדק על כפל וריבוי הלשונות, וידבר ה' אל משה לאמר, ושוב אמר דבר אל בני ישראל, ושוב אמר עוד פעם לאמר. עוד ברש"י, דותה, לשון מדוה וחולי, שאין אשה רואה דם שלא תחלה ראשה, ואבריה כבדין עליה. ויש לדקדק מה בא התורה ללמד אותנו בזה וכי בא להשמיענו ענינים מחכמת הרפואה, והיה די באמרו כימי נדתה טמא.

הזמנה מיוחדת לאנ"ש

הננו מתכבדים בזה להזמין את קהל אנ"ש הע"י לבוא ולקחת חבל במעמד צענטראלער "דינער השנתי" לטובת עמוד הצדקה והחסד בארצינו הקדושה

כולל "חבת ירושלים" לצדקת רבי מאיר בעל הנס

ביום א' פר' אחרי-קדושים – ד' אייר הבעל"ט

באולם "עטרת חיה" 1415 54 St.

בראשות כבוד קדושת מרן אדמו"ר שליט"א

נשיא הכולל

התמנות לחבר הועד:

הרה"ח המפואר מוה"ר משה יוסף טעסלער הי"ו

נזר גבאות קודש:

בנש"ק הרב יעקב וויעדער שליט"א

נכד מרן רבינו הגה"ק זי"ע

ממכתב קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א לטובת הכולל

... ולבקש מאנ"ש ולאחב"י די בכל אתר שי' לעמוד לימינם

וכלש"ק של כ"ק אדמו"ר מרן הגה"ק זי"ע ועכ"א "בכל היכולת" בגוף ובמאוד

נתנדב ע"י וועד אנ"ש חסידי צאנז-קלויזענבורג

למען צדקת רבי מאיר בעל הנס כולל חבת ירושלים

במדרש (ויק"ר יד, א) אשה כי תזריע, ה"ד (תהלים קל"ט, ה) אחור וקדם צרתני. וכבר האריכו כל המפרשים ובעלי הדרוש למעניתם בביאור דברי המדרש.

האמת היא שבכוונתי היתה לעורר היום מעניני חג הפסח הבעל"מ, והקפדה על הכשרות ואפיית המצות, אמנם מחמת תשות וחלישות כוחי היום לא אוכל להאריך בזה. וחשבתי לעצמי שבמקום לדבר דברי מוסר לבני ישראל, הנה נא זקנתי וקרבו הימים לחזור לבית מקור שורש מחצבתי, ומן הראוי לומר גם דברי מוסר בשמים ממעל ולא רק על הארץ מתחת. ואומר דברים שהם נחוצים מאד לדעתם למעלה ולמטה.

נקדים דברי המדרש (שוחר טוב מזמור כ) עה"פ (דניאל יב, א) ובעת ההיא יעמוד מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך והיתה עת צרה אשר לא נהיתה מהיות גוי עד העת ההיא. שבאחרית הימים יהיה קטרוג גדול בשמים על בני ישראל, מה נשתנו אלו מאלו, ויעמוד המלאך מיכאל וידום ולא יהיה לו מה לענות, עד שיאמר לו הקב"ה, מיכאל נשתתקת ואין אתה מלמד זכות וסניגוריא על בני, אני מדבר עליהם בצדקה ומושיעם, בזכות צדקה שעושיין אלו עם אלו אני מושיעם, וזשאה"כ (ישעיה סג, א) אני מדבר בצדקה רב להושיע. וכן ארו"ל (פנהרין צח, ויעין רמב"ם פ"י מהל' מתנות עניים ה"א) אין ישראל נגאלין אלא בזכות צדקה.

רש"י שם עה"פ והיתה עת צרה וגו' פירש, צרה בפמליא של מעלה וקטיוגוריא בתלמידי חכמים. היינו שיהיה מחלוקת בין התלמידי חכמים (עין מהרש"א בחדא"ג פנהרין צח. ד"ה ור"א אומר), וכמו שמצינו שבשהיה המחלוקת בין רבי אליעזר לחכמים ששרפו כל הטהרות שטיהר, שארו"ל שהיה אותו היום יום קשה לישראל (כ"מ נ"ט): וכן מצינו שבשנחלקו בית שמאי ובית הלל היה אותו היום קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל (שבת יז.). אך עדיין יש לבאר למה נקרא הדבר הזה "צרה אשר לא נהיתה מהיות גוי", הרי כבר היה כן מימות עולם. כן צריך ביאור שמדברי רש"י משמע שהקטרוג היינו שיהיה מחלוקת בין התלמידי חכמים, ובמדרש משמע שהקטרוג יהיה על ישראל שיאמרו מה נשתנו אלו מאלו.

ונפל עתה ברעיוני לומר בזה בהקדם מה שמצינו (תענית כד:) שהכהן גדול בכניסתו לקודש הקדשים ביום הכיפורים היה מבקש ולא יכנס לפניך תפילת עוברי דרכים בשעה שהעולם צריך לגשם. ומבואר שם בגמ', רבי חנינא בן דוסא הוה קא אויל באורחא אתא מישראל, אמר לפניו רבונו של עולם, כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער, פסק מיטרא. כי מטא לביתיה, אמר לפניו רבונו של עולם, כל העולם כולו בצער וחנינא בנחת, אתא מיטרא. אמר רב יוסף מאי אהניא ליה צלותא דכהן גדול לגבי רבי חנינא בן דוסא. ומבואר בעיון יעקב (יומא נג. ד"ה הוה קאזיל) דעוברי דרכים היינו הרשעים עוברי עבירות. ופירוש זה תמוה אצלי וצ"ב – ועל מה שלא שמעתי אומר לא שמעתי – , דלפי"ז מאי קאמר בגמ' מאי אהניא ליה צלותא דכהן גדול לגבי רבי חנינא בן דוסא, הרי הכהן גדול לא התפלל רק שלא יכנסו תפילת הרשעים עוברי דרכים לפני ה', וא"כ פשיטא דזה לא קאי על רבי חנינא בן דוסא, שהיה מן הצדיקים והיו דבריו נשמעים בעליונים ובתחתונים, והוא הוא בעל הניסים שמסופרים עליו כל הני עובדות בכל הש"ס, ומאי רבותא שלא הועילה תפילת הכהן גדול על העוברי דרכים לגבי רבי חנינא בן דוסא.

ונראה לומר בדרך אחר, דהנה שנינו (תענית יט.) מעשה שאמרו לו לחוני המעגל התפלל שירדו גשמים, אמר להם צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימוקו, התפלל ולא ירדו גשמים, מה עשה עג עוגה ועמד בתוכה, ואמר לפניו, רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך, נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מכאן עד שתרחהם על בניך. התחילו גשמים מנטפין, אמר, לא כך שאלתי, אלא גשמי בורות שיחין ומערות. התחילו לירד בזעף, אמר, לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון ברכה ונדבה. ירדו כתיקנן עד שיצאו ישראל מירושלים לחר הבית מפני הגשמים. באו ואמרו לו, כשם שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילכו להן. אמר להם, צאו וראו אם נמחית אבן הטועין. שלח לו שמעון בן שטח, אלמלא חוני אתה גזורני עליך נידוי, אבל מה אעשה לך שאתה מתחמא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שהוא מתחמא על אביו ועושה לו רצונו, ועליך הכתוב אומר

(משלי כג, כה) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך. ע"כ. וצ"ב מה שנקט וסיים "ועליך הכתוב אומר ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך", ומה בעי בזה.

גם בגמרא שם (כג.) תנו רבנן פעם אחת יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים שלחו לחוני המעגל וכו' שלח לו שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה גזורני עליך נידוי, שאילו שנים כשני אליהו שמפתחות גשמים בידו של אליהו, לא נמצא שם שמים מתחלל על ירך, אבל מה אעשה לך שאתה מתחמא לפני המקום ועושה לך רצונך וכו'. ופירש"י שם, לא נמצא שם שמים מתחלל בתמיה, שאליהו נשבע חי ה' אם יהיה השנים האלה מל ומטר כי אם לפי דברי (מלכים א' יז, א) ואתה נשבע שאין אתה זו עד שירדו גשמים. ע"כ. וצ"ב שאם ה' בזה חשש חילול ה', מה יש בכך שהוא כבן המתחמא לפני המקום ועושה רצונו, וכי משום כן מותר לו לחטוא בחילול ש"ש.

ברם נראה לומר על פי העובדא המסופר בפי העולם, וכן שמעתי מפי צדיקים, על אחד מחסידיו הרה"ק הסבא משפאלי ז"ע, שהיה בר אוריין ועשיר גדול אך חשוך בנים ל"ע, והפציר תמיד ברכו במר לבו שיעתיר בעדו לישועה שיפקד בורע של קיימא, אך הרה"ק משפאלי נמנע מלברכו, וכך עברו כמה שנים, ועדיין לא הצליח לפעול אצל רבו מאומה.

פעם כששבת בשבת קודש בצל קדשו של הרה"ק הסבא משפאלי – ובשבת היה הרה"ק שקוע בדביקות ובמחשבותיו הקדושות – נכנס החסיד הנ"ל בבכיה אליו שיפעל בעדו להפקד בורע של קיימא. ויאמר אליו הרה"ק, בבקשה ממך, הנח לי, כי כעת הוא עת רצון בשמים והנני עוסק לטובת כלל ישראל. בשמעו אלה הדברים החליט שעתה העת והעונה לפעול ישועה בעבורו, ואם לא עכשיו אימתי, והתחיל לדחוף ולבכות ולצעוק במר נפשו, והרה"ק משפאלי צעק אליו שיצא ולא יפריעו, והלה לא הניח את עצמו והמשיך לבקש ולהפציר עוד ועוד. עד שאורייתא קא מרתחא ליה להרה"ק – ומי יודע מאיזה תיקוני עולמות הפריע לו – וגער בו, צא מחרדי ונשבע אני שלעולם לא יהיו לך ילדים. הלה יצא משם שבור לרסיסים, ובצערו אמר לעצמו שכנראה אין הוא משורש נשמתו של הרבי.

לאחר זמן מה נקלע איש חסיד זה לקאריין לכמה ימים עקב היריד שם. היה זה כמה ימים לפני חג הפסח וכאשר נכנס לביהמ"ד ראה שם יהודי עני שיושב ולומד בהתלהבות ובחשק, והכרת פניו ענתה בו שאין לו בעולמו אלא תורה ועבודה. אותו חסיד שהיה מסתופף אצל צדיקים הכיר שהוא אדם המעלה ובעל מדריגה, וכאשר שאל עליו נתוודע לו שהוא צדיק ועני גדול ואין לו מזון סעודה אחת בביתו, ואינו יוצא מפתח ביהמ"ד משבת לשבת. זה היה הרה"ק רבי פנחס מקאריין ז"ע (שעוד ה' בומן הבעש"ט הק' ז"ע ומתלמידיו הגדולים ביותר, ומלכד עוצם קדושתו היה גאון הגאונים), שה' לו גדר לא לבקש מאומה ממתנת בשר ודם.

כשנכנס יום לפני ערב פסח בבוקר לבית המדרש וראה איך שהוא עדיין יושב ולומד, התחיל לברר היכן מקום מגוריו, ופנה לשם לראות מה יש להם לצורך הפסח. כאשר נכנס לבית ראה שהרבנית יושבת ובוכה ומנקה את הספסלים, ושאל אותה אפשר בכייתה, וסיפרה לו שחג הפסח ממשמש ובא ועדיין אין להם מצות ויין ובשר בבית ולא נרות להדליק ובגד ללבוש, ובעלה יושב כל היום בבית המדרש ולומד, וזה כבר כמה שבועות שלא שב לביתו, והיא ממופלת לבד עם הילדים, ואין לה מה להכין לפסח. לשמע הדברים, הרגיעה החסיד ואמר לה שהוא יתן להם את כל צרכי הפסח, והביא מצות וכל צרכי החג, בשר ודגים ויין ושאר מיני מעדנים כיד המלך, וכן פיזר מהונו לקנות כלים חדשים ומנורת כסף חדשה וכוסות חדשים, הכל בדרך מלכות, וכל הבית לבש פנים חדשות.

כל אותו זמן של ערב פסח ישב הרה"ק רבי פנחס מקאריין כל היום בביהמ"ד, וגם בהתקדש ליל החג כשכל האנשים מיהרו לביתם לערוך הסדר, לא מיהר לשוב לביתו, בידעו שאין לו כלום לקיים מצוות הלילה, והתבייש מאד שלא יראו אנשים איך נראה ביתו בליל פסח. אחרי ששהה זמן מה בביהמ"ד, בא אל ביתו ונשתומם לראותו מלא אורה ומלא כל טוב, וכל ילדיו מלוכשים בבגדי כבוד לתפארה, וכולם איחלו לו גוטי יו"ט

בשמחה ובפנים מאירות, והיה לו מזה הרחבת הדעת ושמחה גדולה עד למאד, והתחיל לערוך הסדר מהחל ועד כלה בהתלהבות ובדביקות שהיה בוקע רקיעים, והיה לאורה הזדמנות לראות את גודל קדושתו של הרה"ק מקאריץ.

לאחר הסדר שאלה הרבנית את בעלה הק' על מה שאינו שואל כלל מהיכן הגיע אליו כל זה, וסיפרה לו שיהודי זה היושב איתם פה הוא אשר ריחם עליהם, כשראה שאין להם כל מאומה בביתם והביא את כל צרכי הפסח בכבוד. אמר לו הרה"ק רבי פנחס מקאריץ, אמור נא לי וכי יש לך איזה בקשה להיפקד בדבר ישועה. נענה הלה ואמר, שכבר עברו שנים רבות מנישואיו והוא ואשתו מזדקנים והולכים ועדיין אין להם ילדים. אמר לו הרה"ק מקאריץ, נשבע אני לך שהשנה תפקד בזרע של קיימא.

לשמוע הרברים נעשה רעש בשמים, שהלא הרה"ק משפאלי נשבע שלא יהא לו זרע, והרה"ק מקאריץ נשבע שהשנה יפקד בזרע של קיימא, וכדברי מי יעשו, עד שיצא הפסק דין מבית דין של מעלה, שמי משני הצדיקים האלו לא נשאל מעולם על דבר שבועה או נדר או קבלה, גם כעת לא יצטרך להישאל על שבועתו ויקיימו את דבריו, ומי שנשאל פעם על שבועה וכיוצא בה יוכרח להישאל על שבועתו, [והוא כעין מה דאיתא בגמ' (כתובות ע"ז):] ברבי יהושע בן לוי שנשבע שלא יצא מגן עדן, ואמר קוב"ה אי איתשיל אשבועתא ניהדר, אי לא לא ניהדר]. בדרקו ומצאו שהרה"ק מקאריץ מעולם לא עבר על דבריו, – וכידוע שהיה איש האמת וכל ימיו היתה עבודתו בקודש על מידת האמת, ותמיד היה דורש על הזהירות במידה זו – ואילו הרה"ק משפאלי אירע לו כבר פעם שנשאל והתחרט על דבריו. על כן יצא הפסק שעל הרה"ק משפאלי להישאל על שבועתו – ואינו יודע אם היה צריך להישאל על שבועתו בעולם הזה או בשמים מעל – ואכן נושע הלה לתקופת השנה בזרע של קיימא.

נראה מעובדא זו, שיש לפעמים שצדיק מבטיח איזה דבר, וצדיק אחר מבטיח איזה דבר להיפקד, ונעשה רעש בשמים שצריך להכריע לאיזה מהם לשמוע. זה מה שאמרו חכמים לחוני המעגל, שאלמלא חוני אתה נמצא שם שמים מתחלל על ירך, שאתה נשבעת שאינך זו מכאן עד שתרחם על בניך, ואליהו נשבע שלא יהיה טל ומטר, ויוקשה להכריע בשמים כדברי מי לעשות. אבל מה אעשה שאתה כבן המתחטא לפני אביו, ואם כן שבועתך חזקה יותר, ואפילו אם אליהו הנביא היה נשבע שלא ירדו גשמים, לא היה יכול לבטל את השבועה שלך, וא"כ אי אפשר שיהא שם שמים מתחלל על ירך. כי אתה הוא כבן המתחטא לפני אביו, והבן המתחטא לפני אביו יעשה אביו תמיד רצונו, ואף אם אחרים יבקשו דברים אחרים נגד רצון הבן, וכל שרי מעלה יכולים לומר מה שהם רוצים, אבל אם הבן המתחטא לפני אביו רוצה דבר מה ישמע אליו אביו.

ואמר עוד אילו שנים כשני אליהו היינו אפילו אם בני" חוטאים, כמו שהיה אז בשני אליהו, כדמצינו (מלכים א' י"ט) שאמר אליהו הנביא קנא קנאתי לה' אלקי צבאות כי עזבו בריתך בני ישראל את מזבחתיך הרסו ואת נביאיך הרגו ואתר אני לבדי, ועל כן אמר שלא יהיה טל ומטר שלוש שנים, וכל הארץ היתה אז מלאה עבודה זרה, ואין לך הר וגבע שלא עברו עליה עבודה זרה, וסבר אליהו הנביא שכיון שבני ישראל אינם מתנהגים כראוי יש צורך להעניש אותם.

אך כאשר אב כועס על בנו אשר חטא לפניו, ואחיו השני שאביו אוהבו כשרואה שאביו רוצה להכות את אחיו מתחטא לפני אביו ומבקש ממנו שימחול לו, ומעתיר בעדו שכבר לא יעשה כדבר הזה עוד פעם שנית, וממליץ עליו שהרי הוא בן כסיל ואין לו דעת שלימה ואינו יודע כ"כ מחומרת המעשה שעשה, ומפציר באביו שימחול לו ולא יעניש אותו ולא יביט אל מעשיו הרעים, אזי מתמלא האב רחמים ומרחם על בנו. כמו כן הקב"ה שבלא"ה אוהב את בני ישראל כאהבת אב לבן, ואומר הבן יקר לי אפרים אם ילד שעשועים (ירמיה לא, י"ט). ואף אם ח"ו ראויים פעם לעונש, הנה כאשר הצדיק שהוא גם בנו של הקב"ה מעתיר בעד בני" וממליץ עליהם לטובה, הקב"ה שומע אליו, והקב"ה הוא הטוב ומטיב לרעים ולטובים והיא תהלתו, ושוב אינו רוצה לשמוע למי שמדבר עליהם רעות ודברי קטרונים.

לכן מצינו שאף אליהו הנביא שהיה מלאך אלוקים נורא, מלאך קיים (תרגום יונתן בן עוזיאל במדבר כה, יג), מ"מ נענש על שדיבר דיבורי קמרוג על בני ישראל, ואמר לו הקב"ה רצוין פיות על מי שאמר דילטורייא על בני ישראל (שיר השירים רבה פ"א א, ו), כי הקב"ה אינו רוצה שילמדו חובה על בניו.

לזה נאמר לו לחוני המעגל, מה אעשה שאתה כבן המתחמא לפני אביו, שאתה הוא בבחי' בן המתחמא ומתחנן לפני אביו, כי בחינת תפילתך הוא שאתה יודע שאבינו שבשמים מצטער גם כן בצרת בניו. כמשל האב המעניש את בנו, שאף שמוכרח להכותו ולהענישו ולכעוס עליו למען יסור מדרכו הרעה, אבל באמת אינו רוצה להענישו ולהכותו, וכואב לו מאד כרחם אב על בנים, וסוף כל סוף אינו רוצה להכותו בחזקה שיעשה בעל מום, אבל כשבא בן אחר וממליץ טוב בעד אחיו הרי האב שמח ביותר ובוודאי שהוא נענה לו.

כהאי עובדא שהיה כשנסע דו"ז הרה"ק משינאווא זי"ע לארץ ישראל, שכידוע היה בזה ענינים גבוהים אשר שרשם בגבחי מרומים, ופעל בזה דברים נוראים וגדולים. והנה בספר הגלגולים (פרק סד ד"ה ישמעאל) איתא בזה הלשון הוא נתקומט עם אביו עד אשר קללו אביו, אין ראוי לילך למירון ולא לטבריא, וליונתן בן עוזיאל טוב מאד, והדברים חתומים וסתומים, וכתב ע"ז שם רבי חיים וויטאל שלא הבין כוונת הדברים. וראיתי בספר הגלגולים שהיה ברשותו של חסיד ישיש אחד, ת"ח מופלג וצדיק נשגב, שכתב בדיו על הגליון "זה נאמר על הרה"ק משינאווא", וכן מקובל שאמר הרה"ק משינאווא שהדברים מכוונים עליו, והדברים עתיקין.

ואז השאיר דו"ז הק' משינאווא את זוגתו הרבנית וילדיו אצל אביו זקה"ק מצאנו זי"ע, שהיה כל הזמן קורא תגר עליו ומתרעם על שהשאיר אותם אצלו, והיה אומר, איך היה יכול לעשות כדבר הזה שהגיה את אשתו ובניו על אביו הזקן בשנות שיבתו, וכי בכוחי לכלכל אותם, ולא די שחיתנתי אותו ונתתי לו הכל, ומה עוד הוא רוצה ממני. כדברים האלה היה אומר תדיר בעת שהותו של הרה"ק משינאווא בארה"ק, וגם לפני האנשים שנכנסו אל זקה"ק היה מתרעם על בנו, והיו כאלו שניסו להמליץ על הרה"ק משינאווא, וכי איזה מירחה הוא כבר שהשאיר כמה ילדים, וכדומה, אך החסידים כבר ידעו שדברים בגו ואלו הם ענינים טמירין ונעלמים שלא להם להתערב בזה.

פעם בא אל זקה"ק רב אחד ממדינת אונגארן, שכנראה חכמתו לא עמדה לו אז, וכשזקה"ק התחיל לגולל לפניו את מענותיו על בנו, נענע הלה בראשו כמבין וכמסכים עם דבריו, ואמר, בוודאי צודק הרבי ואין זו ממידת דרך ארץ לנהוג כן. ומאז והלאה הקפיד עליו זקה"ק עד למאד, וכבר לא רצה לראות פניו כמשך כל השבת, כי כל זה היה מהדברים העומדים ברומו של עולם.

כמו כן הקב"ה מתנהג עם בניו, שאף שהקב"ה כועס ורוגז עליהם, אין הוא חפץ לשמוע עליהם דברי קמרוג, וכשבא צדיק אמת ומעכב את מידת הדין ואומר להקב"ה דיבורים של התעוררות רחמים, הריהו גורם שמחה למעלה, כדאיתא בגמ' (פסחים קט). בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם, בשר ודם מנצחין אותו ועצב, אבל הקב"ה נוצחין אותו ושמח שנאמר ויאמר להשמדם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו. וכן ארז"ל (בבא מציעא נטו:) קא חיך הקב"ה ואמר נצחוני בני.

על זה אמר לו לחוני המעגל, מה אעשה לך שאתה כבן המתחמא לפני אביו, היינו שתפילתך היתה בבחינה זו, שידעת שאבינו בשמים יצטער בזה שיש לבניו צער שאין יורד להם גשמים, וכוונת תפילתך היתה לעורר שמחה בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, ולעורר רחמים על בני ישראל כדי שלא יהיה מזה צער לאביהם שבשמים. על כן אפילו אם אליהו הנביא היה נשבע מ"מ לא היה בזה חשש חילול ה', כי כיון שכל תפילתו היה לשם שמים היה בוודאי פועל את שלו. ועל זה סיימו ואמרו ועליך הכתוב אומר ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך, היינו שבתפילתך פעלת שיהיה שמחה הן לאביך שבשמים, והן לאמך ויולדתך שהיא הכנסת ישראל (עין ברכות לה:): שכולם ישמחו ויגילו, וישמחו השמים ותגל הארץ.

יש שני סוגי צדיקים, יש צדיקים המקיימים בעצמם מארז"ל (עין שבת קלג: וברש"י ד"ה הוי; סוטה יד; רש"י דברים יג, ה; רמב"ם הלכות דעות פ"א ה"ה) עה"פ (דברים כח, ט) והלכת בדרכיו, שכבר הקשו רז"ל (כתובות קיא): וכי אפשר לדבוק בשכינה, והכתיב (דברים ה, כד) כי ה' אלקיך אש אוכלה, אלא הלכת בדרכיו, מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון, מה הוא גומל חסדים אף אתה תהא גומל חסדים. וזה גם פירוש הפסוק (ויקרא כו, ג) אם בחוקתי תלכו, ללכת בדרכי ואורחות הקב"ה ובמידותיו הטובות להיות חנון ורחום בדיון. וכדוגמת חוני המעגל שמסר נפשו לטובת בני ישראל. וכן איתא בגמ' (מכות י:) סנהדרין ההורגת אחד בשבוע נקראת חובלנית, רבי אליעזר בן עזריה אומר אחד לשבעים שנה, רבי מרפון ורבי עקיבא אומרים אילו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם.

אך ישנם צדיקים שדרכם היה ללכת בחומר הדין ולהעניש את הראויים לעונש, וכמו אליהו שעצר מל וממר שלש שנים, וצדיקים אלו מכונים בשם עוברי דרכים, שאף שהם צדיקים גדולים, אבל אינם מקיימים את והלכת בדרכיו, ללכת בדרכי הקב"ה להיות רחום וחנון.

בזה יובן מה שהיה מתפלל הכהן גדול בכניסתו לקודש הקדשים ביום הכיפורים תפלה קצרה ואומר, ולא יכנס לפניך תפילת עוברי דרכים. ולכאורה אינו מובן וכי לא היה לכהן גדול – האדם המקודש יותר מכל העולם, ביום הכיפורים היום המקודש מכל ימים, בקודש הקדשים המקום המקודש מכל העולם – בקשות אחרות רק לבקש על הגשמים, והרי אפילו אדם פשוט אינו מתפלל ביוהכ"פ על הגשמים. ברם לדברינו יבואר, שתפילתו ובקשתו היה שלא יכנס לפניך תפילת אלו הצדיקים המכונים בשם עוברי דרכים כנ"ל, הרוצים ללכת בחומר הדין ובתקיפות עם ישראל, וכל מעיינם הוא רק כבוד ה', וסבורים הם שאם יתנהגו עם בני ישראל בדיון ובעונשים יתרבה כבוד שמים בעולם. על דבר זה היה יכול לבקש רק הכהן גדול כשהיה נכנס לקודש הקדשים, ששם נמצא הקב"ה בעצמו, והוא היה יכול לבטל את התפילות של צדיקים אלו.

וזה הכוונה במה שאיתא בנוסח סדר העבודה שאומרים ביוהכ"פ, שתפילת הכהן גדול היתה ואל יכנס לפניך תפלת עוברי דרכים לענין הגשם בשעה שהעולם צריך לו. היינו תפילת אלו הצדיקים לענין הגשם, היינו הגשמיים, בשעה שהעולם צריך לו, שהעולם צריך גם קצת גשמיים, ואם אלו הצדיקים ירצו לקחת מישראל את מקצת הגשמיים והפרנסה שהם צריכים ולהענישם, לא ישמעו להם.

ידוע העובדא שהרה"ק הרבי ר' מענדל מרימינוב זי"ע דיבר נגד זה שיהודים דרים בכפרים ועל ידי זה מתערבים בין הגוים. לאחר זמן קצר נשמע הקול שהגראף המושל בכל הסביבה גזר שבכל גליל רימינוב אסור לאף יהודי להתגורר בכפר. מיד באו כל תושבי הכפרים אל הרבי ר' מענדל שיפעל לבטל את הגזירה אשר באה עליהם, אך הוא אמר שאכן כבר הגיע הזמן שיהודים יצאו מהכפרים, ששם הם יוצאים לשמד ולתרבות רעה, ובשום אופן לא רצה להטות אוזן לבקשותיהם. בראותם את צרתם פנו אל הרה"ק מראפשיץ זי"ע, שהיה ידוע כהחכם מכל אדם, והוא אמר שהוא כבר יפעל בעדם לטובה.

באחד מאמצע ימי החורף הקרים שהיו אז, נכנס הרה"ק מראפשיץ במרוצה לבית רבו הרה"ק מרימינוב כשהוא כמעט קפוא מקור, השכיב עצמו על המטה באפיסת הכוחות והתחיל להתאנח על גודל הקור שאינו יכול לסבלו והוא עומד להתעלף, וביקש שיתנו לו קצת יין שרף להחיות את נפשו, וכך עבר זמן מרובה עד שהיה יכול להירגע ולהשיב את נפשו.

תמה הרבי ר' מענדל מה אירע לו, ויאמר אליו הרה"ק מראפשיץ, הגה עד עכשיו כשיהודי היה נוסע בדרך, היה תמיד יכול לעצור ולנפוש באכסניא על אם הדרך אצל היהודים יושבי הכפרים, שם שתה קצת יי"ש ואיזה משקה חם ומתחמם קצת וכך יכול היה להמשיך בדרכו. אבל זה זמן מה שהרשע הגראף ימ"ש גזר שלא יוכלו יהודים להתגורר יותר בכפרים, והרבה יהודים כבר התחילו לעקור ישובם מן הכפרים, וכך נסע במשך זמן מרובה

בדרך ולא מצא שום בית יהודי שיוכל להחיות את נפשו, ולא היה יכול לסבול את גודל הקור עד שבא לידי סכנת נפשות.

בשמוע הרבי ר' מענדל את דברי הרה"ק מראפשיץ שקע בשרעפיו, עד שנענה ואמר, אם כך אתם אומרים, אזי יהיה לרשע מפלה ולא יוכל לקיים את גזירתו, כי בוודאי צריכים היהודים לדור בכפרים, שיהיה ליהודים אפשרות לעצור באמצע הדרך אצלם. ואכן מיד לאחמ"כ נשמע הקול שהגראף התחרט מגזירתו, והוא מניח ליהודים לדור בכפרים.

שימת הרה"ק מראפשיץ היתה, שאף שכבר נגזרה הגזירה על תושבי הכפרים מפני שהיה נראה שאינם מתנהגים כראוי, מ"מ בזכות הצדקה שעושים, שיהודים נעצרים אצלם והם נותנים לאכול ולשתות להחיות עם רב, וע"י כך יכולים הם להתפלל מנחה ומעריב כראוי, גם כן כדאי הדבר לחוס ולרחם עליהם.

בן גם היתה שיטתו של הרה"ק מראפשיץ בעת שצדיקי הדור רצו לקרב את הגאולה, שאמר, למחצה לשליש ולרביע לא שמענו, אם יחסר שלישי או רביע של יהודי אין אנו רוצים לשמוע. והדברים עתיקין. אף כאן המליץ טובה על בני", שאף אם אחד אינו מתנהג כראוי, אבל אם הוא עושה צדקה וחסד עם אחרים והוא מהנה ומחיה את בני", אזי בשביל צדקה שעושים אלו עם אלו כבר ראויים הם לגאולה. וכמו שניצח או הרה"ק מראפשיץ כשאמר למחצה לשליש ולרביע לא שמענו, כן גם בעובדא זו עלתה בידו לעורר רחמים על בני הכפרים, כי בשמים אין רוצים שילכו עם חרון אף, וגם השי"ת בעצמו רוצה שיתנהגו עם בני" בחסד וברחמים.

*

בזה נבוא לביאור מקראי הקודש בפרשתינו, על פי המבואר בספה"ק, שבזמן שישראל עושים רצונו של מקום הרי הם מכוונים בבחינת איש, וכשאין עושים רצונו של מקום הרי הם בבחי' אשה. כמו שמצינו בפסוק (דברים ה, כג) קרב אתה ושמע וגו' ואת תדבר אלינו את כל אשר דיבר ה' אלוקיך אליך ושמענו ועשינו, ופירש"י התשתם את כחי כנקבה שנצטערת עליכם ורפיתם את ידי כי ראיתי שאינכם חרדים להתקרב אליו מאהבה וכי לא היה יפה לכם ללמוד מפי הגבורה ולא ללמוד ממני. הרי מזה כשישראל עושים רצונו של מקום הרי הם בבחי' איש, כי כאיש גבורתו (שופטים ה, כא), וכשאין עושים רצונו של מקום ואינם מתנהגים כראוי הרי הם בבחי' נקבה, המורה על תשישות וחלישות כוח, ועל כן כשבני ישראל לא היו במדרגה גבוהה כל כך דיבר אליהם משה בבחי' אשה.

לבן גם מצינו במלאכים שמקומם נקרא עיר גברים (משלי כא, כב; עין וק"ר לא, ה), שהמלאכים שאין בהם חטא הם רק בבחי' גבר ואין בהם בחי' אשה. וכן מצינו (שיר השירים רבה א, ג) שבזמן הזה מקבלים בני ישראל עישור נכסים כבת היורשת בין הבנים, ולעתיד לבא יהיו בני ישראל כוכר היורש את הכל. והכל הולך אל מקום אחד שבזמן שאין עושים רצונו של מקום הינם תשושים וחלושים כנקבה.

זה שאמר הכתוב, וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל לאמר, דהנה דיבור הוא לשון קשה ואמירה הוא לשון רכה (רש"י שמות יב, ג), וכשהיה פעם דיבור קשה ומידת הדין מתוחה על בני ישראל – דבר אל בני ישראל, או לאמר, עליך להמתיק את מידת הדין ולעשות מזה לשון רכה. ובאיוזה דבר תמליץ זכות על בני ישראל, על ידי שתאמר, אשה אפילו אם בני ישראל אם בבחי' אשה ואינם עושים כל כך רצונו של מקום, מכל מקום כי תזריע, כיון שהם זורעים לצדקה, כמארו"ל במסכת בבא קמא (ז: עה"פ (ישעיה לב, ב) אשריכם זורעי על כל מים דקאי על העוסק בגמילות חסדים, שנאמר אשריכם זורעי, ואין זריעה אלא צדקה, שנאמר (הושע י, יב) זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד – אזי בזכות צדקה שעושים אלו עם אלו, וילדה זכר, יחשבו אף הם לבחי' זכר, כצדיקים עושי רצון ה', ויהיו ראויים לישועה ולכל ברכאין טובין, ובדבר זה תמתיק את הדינים שלא יחסר כל טוב לבני ישראל, בבחי' אני מדבר בצדקה, ובזכות זה, רב להושיע. כפי שאמר הרה"ק מראפשיץ, שאף אם הוא אינו מתנהג כראוי, אבל אם הוא נותן לאכול ולשתות ליהודים אחרים, ובזכות זה שיהודי אחד מחיה את חבריו ראויים הם לגאולה וישועה.

וחדאי נפשאי בראותי שגם זקה"ק זי"ע בדברי חיים בפרשתן (בדיבור הא) ביאר הפסוק בדרך זה, שבזמן שישראל עושין רצונו של מקום הרי הם בבחי' גבר, ובזמן שחוטאים ואין עושין רצונו של מקום וחוטאים הם בבחי' אשה ונקבה, עיי"ש.

זה גם כוונת המדרש שהסמיך על זה את הפסוק אחר וקדם צרתני, דהיינו אחר אפילו אם בני ישראל הם בבחי' אחוריים, שסרו לגמרי מדרך הישר, בחי' ואתה הסבות את לבם אחורנית (מלכים א' יח, לו), מכל מקום וקדם, נחשבים הם בחי' קדם ועומדים לפני ה' ועושים רצונו של מקום, מפני אשר ותשת עלי כפפה, היינו בזכות הצדקה שעושים בידם וכפיהם פורשים לעני וידיהם שלחו לאביון.

בזה יש לבאר מארז"ל (חגיגה ח:): ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא (דברים לא, יח), אמר רבא, אמר הקב"ה אף על פי שהסתרתני פני מהם בחלום אדבר בו, רב יוסף אמר ידו נטויה עלינו שנאמר (ישעיה נא, מז) ובצל ידי כסיתך. וצ"ב כוונת הגמ' בזה. ונ"ל ע"ד מה שפירשו בספה"ק (ראה אילנא דחיי – אור הנר דף יח. בשם הגר"א) מארז"ל (ברכות יד.) כל הלן שבעת ימים בלא חלום נקרא רע, שנאמר (משלי יח, כג) ושבע ילין וגו', שהנה כל אדם צריך לדעת ולהתבונן שכל עוה"ז ותענוגיו הוא רק בחלום יעוף, וכאשר יקום משנתו יראה שהכל היה רק חלום במל, וכשיכור המתעורר משכרותו, וכשמעביר את זמנו בהבלים בלי תורה ותפילה הרי הוא כאילו הוא בחלום, וכל הלן שבעה ימים בלא חלום, היינו שאפילו בשבת אינו נזכר להתבונן שכל העולם הוא כמו חלום, הרי הוא נקרא רע. כי לכה"פ בשבת קודש פעם אחת בשבוע על האדם להתבונן איך עברו עליו ימות השבוע, ויתבונן איך שכל ימי חייו הם בחלום.

בן מצינו שבעת הגאולה העתידה, בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים (תהלים קכו, א) שאז נראה שכל שנות חייו היו רק כמו חלום, ואז נקום ונקיץ מהחלום, ונראה איך שהעברנו כל ימינו בהבל ובבהלה, והיינו כחולמים ולא ידענו מה עשינו, והכל היה לתוהו ובוהו, ואז נראה שמכל העבודות שעמלנו בעניני העולם הזה לא נשאר בידינו מאומה, ולא היה מזה שום תועלת.

אמנם בזה גופא יש מליצת זכות על בני ישראל, שגלוי וידוע לפני הבור"ע שבני ישראל אינם רוצים להרשיע את מעשיהם, אלא שהם נדמים לישנים וכל חייהם הוא בחלום יעוף, וכשיכורת ולא מיון, וממילא אינם מבינים ואינם יודעים מה הם עושים, כמו שיש אנשים שיכולים לקום באמצע השינה ומסתובבים בבית ויכולים לעשות כל מיני מעשים, ובהקיצם משנתם אינם יודעים ואינם זוכרים מאומה מה שעשו, כמו כן בני ישראל בגלות נחשבים כמי שנמצאים באמצע שינה וחלום ואי אפשר לדון אותם על מעשיהם.

וזה שאמר רבא, שהן אמנם ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה וגו', אך מ"מ אמליץ עליהם זכות שבאמת אין בני ישראל אשמים כל כך במעשיהם, שהרי בחלום, נחשב להם כאילו הם נמצאים בחלום בחי' היינו כחולמים, על כן אדבר בו, ולא אסתיר פני מהם לגמרי. דייקא משום שהוא מצב של הסתרת פנים אם כן נדמה שהם ישנים בחלום, והא גופא יהיה להם למליצת זכות ויושר.

ורב יוסף אמר בחינה אחרת של לימוד זכות על ישראל, שאומר הקב"ה שאפילו אם יחטאו בני" ויקטרגו עליהם מה נשתנו אלו מאלו, מ"מ בזכות צדקה שעושין אלו עם אלו אני מדבר בצדקה רב להושיע. וזהו ידו נטויה עלינו שמידה כנגד מידה, מפני שבני ישראל פושטים את ידם לצדקה, וכל הפושט יד נותנים לו ומרכיבים בצדקה, על כן ידו של הקב"ה נטויה עלינו לטובה, ובצל ידי כסיתך.

וזה שאמר הכתוב, אחר – אפילו כשבנ"י הם בחינת אחוריים ובשפל המדרגה, מ"מ וקדם – יעזרם הקב"ה וירוממם וינשאם, על ידי ותשת עלי כפפה – בזכות צדקה שעושין אלו עם אלו, והקב"ה מזכיר את הצדקות שעושים בני ישראל, ומידה כנגד מידה ותשת עלי כפפה – תהיה ידו של הקב"ה נטויה עלינו להצילנו ולהושיענו.

עוד י"ל בביאור הפסוקים, עפ"י המובא בשם האר"י הק' (בשבחי רבי חיים וויטאל ד"ה פעם אחת), שבזמן הזה מפני שכה הטומאה גדולה ומתגברת כל כך, והנסיגות קשים ומרים, וירדה חולשה לעולם, וכל דבר מגיע כל כך קשה, על כן כל דבר קטן שאדם מישראל עושה היום חשוב מאד בשמים, וכשמקיים מצוות לשם ה' ולומד תורה כפי יכולתו ולפי כשרונותיו, הרי זה כל כך חשוב בשמים, עד שיכולים היום לזכות למדרגות גדולות כאלו שלא היו יכולים לזכות להם אפילו בימי הנביאים.

ענין זה הוא דבר נורא והתחזקות נשגבה, שמפני שהטומאה גדולה כ"כ וכל דבר בא בקושי רב כל כך, אז אחד המרבה ואחד הממעיט חשובים בשמים. אנו נמצאים בדור עני, עני בדעת, ואין בנו לא כח ולא שכל, כל ראש לחלי וכל לבב דוי, כולם חולים וחלושים, אין מי יורה דעה ומי יבין שמועה, אין עוזר ואין סומך, פנינו לימין ואין עוזר לשמאל ואין סומך, ואנו דווים וסחופים כל היום, אזי בדור שפל כזה מה שיהודי עושה דבר מה נחשב מאד בשמים, ושמחים בשמים בזה.

כמו שהוא בעסק משא ומתן, שכשאין מי שרוצה לקנות סחורה מסוימת נופל ערכה ויכולים להשיגה במחיר מועט, כמו כן בימי קדם עד שהיו יכולים לזכות לקצת רוח הקודש ושיהיו יכולים לפעול ישועות ושאר מדרגות והשגות, היו צריכים להיות עשירים מאד ולשלם על כל במחיר גדול ולעמול על כך הרבה מאד, אבל היום שאין מי שיקנה סחורה זו, כאשר מעטים המה המבקשים את דבר ה', וכמה בחורים ואברכים ת"ח ועובדי ה' יש כבר שמשכימים לפנות בוקר ולומדים כל היום וניעורים בלילה על התורה ועל העבודה, אזי במרחק מועטת יכולים הם לזכות למדרגות נשגבות. ואלו המועטים החפצים להיכנס בשער ה', צריכים לשלם להם בכפל כפליים, וכמה שיתנו להם עדיין אין זה די. כי משתוקקים ושמחים בשמים לכל מי שמקיים איזה מצוה ולכל מי שלומד תורה, ומוכנים לשלם על כך בשכר רב, וכדברי האר"י הק' שהיום קל יותר לזכות למדרגות ולהשגות מבדורות הקודמים.

ומכאן יוצא לימוד גדול, שלא יחשבו שהיום אי אפשר להיות כמו הדורות הקודמים, כי אדרבה היום קל יותר לזכות להשגות ומדרגות עליונות. ואמר הכתוב (קהלת ז, י) אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה, וברש"י (ראש השנה כה: ד"ה אל) כתב על זה שאי אפשר שיהיו אחרונים כראשונים. וצ"ב דלפי זה מאי קאמר כי לא מחכמה שאלת על זה, הרי זה הוא האמת שאי אפשר לאחרונים להיות כראשונים. ולדברינו יבואר שאכן זו כוונת הפסוק, שמפני שאי אפשר לאחרונים להיות כראשונים, והדורות האחרונים הולכים וחסרים ויורדים מדחי אל דחי, על כן אל תאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה, והיום אי אפשר לזכות למדרגות כמו הדורות הקודמים, כי לא מחכמה שאלת על זה, אדרבה מפני שיש ירידת הדורות והקליפות והטומאה מתגברים, על כן אפשר לזכות היום ליותר השגות ומדרגות.

כי בשמים דורשים רק כמה שיכולים לעשות, ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו (עבודה זרה ג), וכי יכולים היום להיות כאברהם אבינו או כשאר הצדיקים הקודמים. על כן יפתח בדורו כשמואל בדורו (ראש השנה שם), ומי שלומד היום י"ב שעות ביום הרי זה חשוב וטוב לפני הקב"ה כמו זה שהיה לומד כ"ג שעות בדורות הקודמים. אין אנו יכולים לשער ולהעריך גודל נחת הרוח שיש בשמים מכל דבר טוב שאדם מישראל עושה, ומה שיהודי עושה היום חשוב מאד בשמים, שהרי כל דבר מגיע היום בקושי רב, ואין מרגישים מעם ותענוג רוחני בקיום המצוות ובלימוד התורה. בדורות הקודמים היו הרבה צדיקים ותלמידי חכמים וגדולי ישראל ולומדי תורה, ואילו היום נשארו לבד ואין דורש ואין מבקש.

זה שאמה"כ, אחור – היינו ככל שהדורות מאוחרים יותר ונופלים יותר, אז וקדם צרתני – יכולים לזכות ליותר מדרגות והשגות עליונות. שהרי ותשת עלי כפכה, כבר הענשתנו וירדנו מטה מטה, ונפלנו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. אם לא היה לנו גלות ארוכה כל כך וצרות רבות ורעות, היו יכולים לבוא במענות עלינו, אבל כיון שותשת עלי כפכה, שהענשתנו ואנו דווים וסחופים, וכל לבב דוי וכל ראש לחלי, אם כן מה אנו יכולים לעשות

כבר בכוחותינו הדלים, וכי אוכל ללמוד כמו שהייתי לומד עם ראש ולב בריא. אם כן גם המעט שאנו עושים להרבה יחשב.

הבורא כל עולמים ודיין האמת שאינו בא בטרוניא על בריותיו מצדיק את בניו, ורואה שלפי ערך הדור ולפי שפל המצב בו הם נמצאים זכאים הם בדינם. אפילו המלאכים אין יודעים זאת, כי הם מלאכים בשמים ממעל, ואם המלאכים היו יורדים לארץ היו גם כן חוטאים, וכבר שכחו ואינם יודעים איך נראה המצב בארץ מתחת. רק הבוכ"ע הוא המבין ומביט ויודע ללמד זכות על בני ישראל.

*

אפילו אם בני ישראל נמצאים בשפל המצב, עדיין טובים הם משאר האומות אשר על פני האדמה. זהו שאומרים, אשר בחר בנו מכל העמים, דהנה כאשר מונח לפני האדם חתיכת זהב וחתיכת טיש ומעדיף לקחת את הזהב, לא יוצדק לומר על זה שבחר בזהב, כי אין זה בגדר בחירה כי לא קרב זה אל זה וכל אחד רואה בעיניו שהזהב עדיף יותר, אלא אפילו כשנראה לעינים שאין שום הבדל בין ישראל לעמים, ובני ישראל הם כמעורבים ועומדים בין כל העמים, מ"מ בחר בנו הקב"ה באהבה ונתן לנו את תורתו.

על זה אמר"כ (מלאכי א, ב) הלוא אח עשו ליעקב ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי, היינו שאח עשו ליעקב, ונדמה שיעקב ועשו אחים הם, ואפשר לחשוב שגם יעקב עושה מעשה עשו, וכמו שיודע שימת רב יהודאי גאון (עיין טור אהע"ז סימן קנו) שאח מומר אינו נקרא אח, ועשו הוי ישראל מומר (קדושין יח.) ואיך אמר הכתוב שאח עשו ליעקב, ועל כרחק שהכתוב מדבר באופן שגם יעקב אינו מתנהג כראוי ועושה מעשה עשו, ומ"מ ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי, כי הבוכ"ע הוא מבין ורק הוא יודע להבדיל בין ישראל לעמים. והקב"ה בחר את בני ישראל, כי בני" אפילו אם אינם ראויים כל כך, מ"מ עדיפים וטובים הם יותר מאומות העולם.

אמרו חז"ל (חולין ה:) עה"פ (ירמיה לא, כו) זרע אדם זרע בהמה, אלו הרשעים שהם בני אדם שדומים לבהמה. הרי שהרשע הוא בבחי' בהמה. אמנם גם בבהמות ישנם שני סוגים, שהרי גם חיה היא בכלל בהמה (גרים פא.), אלא שחיה היא חיה פראית המתגוררת ביער, חיות ברא, והיא טורפת, ובהמה היא במדריגה טובה יותר שלכה"פ דרה בין אנשים ואינה טורפת. כמו כן האדם החוטא נמשל כבהמות נדמה, וכשרוצים לכנות אדם המתנהג בדרך לא טובה אומרים עליו שהוא כמו חיה, אך מכל מקום גם אצל הרשעים יש כמה מדריגות, ויש שהם בבחי' חיה טורפת ויש שהם בבחי' בהמה, בבחי' רע לשמים וטוב לבריות. אף ששניהם אינם מתנהגים כראוי מכל מקום יש כמה מדריגות. וגם אצל החיות עצמם ישנם כמה חילוקים, יש חיות טהורות ויש חיות טמאות, והחיה הטמאה היא טמאה ומטמאת אחרים ואוסרת אפילו בכזית. כמו כן גם בני ישראל חוטאים ונמשלים כבהמות, עדיין עדיפים הם על אומות העולם שהם חיות טמאות וטורפות.

בזה יבואר המדרש (תנחומא שמיני ו), שהביא זק"ק זי"ע בישמח משה (פר' שמיני ד"ה ילקוט), עה"פ זאת החיה אשר תאכלו (ויקרא יא, ב), רשב"י פתח (חבקוק א, ו) עמד וימודד ארץ, מדד הקב"ה את אומות העולם, ולא מצא אומה שהיה ראויה לקבל את התורה אלא ישראל. והוא תמוה מה ענין זה לפסוק זאת החיה אשר תאכלו. ולפי דברינו יובן לפי פשוטו, דהנה אמר הכתוב שהקב"ה עמד ומדד את כל האומות ומצא שרק ישראל ראויים לקבל את התורה, והנה הא וודאי שאין צריך למדוד את הגוי הפשוט והמגושם נגד להבדיל הרה"ק מבעלזא או הדברי חיים ושאר צדיקים ארץ, או את בלעם הרשע נגד להבדיל משה רבינו, כי נראה מיד לעין כל מי ראוי לקבל את התורה. ואם כן למה אמר"כ שמדד הקב"ה את כל אומות העולם.

אלא הקב"ה הלך ומדד את כל אומות העולם, וחיפש את הגויים הטובים ביותר שיש בעולם, כגון הגויים הטובים שבאמעריקא (לא שבדורינו היום שהם רשעים ארוזים ימ"ש), וכן חיפשם בכל העולם כולו וליקטם אחד אל

אחד, ומאידך עמד הקב"ה וחיפש את הרשעים הגדולים ביותר שיש בישראל, ומ"מ מדרד וראה שעדיין הרשעים הגדולים ביותר שבישראל ראויים יותר לקבל את התורה מהגויים הטובים ביותר. דבר זה היה יכול למדוד ולחשב רק הקב"ה אשר בידו נפש כל חי וזוכר כל יצורי קדם.

הקב"ה נתן את התורה לכל ישראל, וביניהם הרשעים כדתן ואבירם שהיו גם כן ממקבלי התורה, ואילו בלעם הרשע שהיה הנביא שבאומות העולם ובלק לא היו יכולים לקבל את התורה. אפילו איוב לא היה ממקבלי התורה, אף שהיה צדיק ותם וישר, אבל עדיין לא הגיע למדרגת רשע מישראל, שסוף סוף הוא מורע ישראל, ואף אם היום אינו טוב, למחר יהיה טוב, כי השורש שלו הוא טוב ובסופו של דבר יחזור לתיקונו. כמו שאיתא (ספר הליקוטין להאר"ל פרשת קרח) שגם דתן ואבירם באו על תיקונם בגלגולים אחרים, ולא ידה ממנו נדה, ויתגלגל גלגול אחר גלגול עד שיתוקן לגמרי. מזה נראה ונוכח לעין כל שיהודי הגרוע ביותר והפחות שבפחותים עדיין טוב יותר מהגוי הטוב ביותר. וזה שאומרים אשר בחר בנו מכל העמים, אפילו מהגויים הטובים ביותר, והא ראה שהרי ונתן לנו את תורתו ולא להם.

לבן הסמיך המדרש דבר זה אל הפסוק ואת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה, היינו שגם בבהמות גופא יש חילוקים ומדרגות שונות, שהללו הם חיות טורפות וטמאות והללו הם חיות טהורות, כמו כן אדם מישראל אפילו אם הוא חומא, עדיין הוא בבחי' וזאת החיה אשר תאכלו, עדיין מותר לאכול אותו והוא חיה כשירה, שה פזורה ישראל, ועל אף שהוא בבחי' בהמה דקה או בהמה גסה, אבל הוא חיה טהורה אשר תאכלו, ואילו הגויים ואומות העולם הם מזאת החיה אשר לא תאכלו, חיות טורפות.

על זה פתח הכתוב ואמר (ויקרא יא, א-ב) וידבר ה' אל משה ואל אהרן, שלא יהיה לכם הקפדה על בני ישראל ח"ו, לומר ממרים הייתם עם ה' ולומר עליהם שהם עם קשי עורף, וללכת עמהם במידת הדיון, כי אם לאמר לעורר רחמים ואמירה רכה ונעימה על בני ישראל. דברו אל בני ישראל ולמדו אותם שכשרוצים לומר מוסר ודברים קשים לבני ישראל, לאמר – יש להמתיקו ברחמים ומליצות זכות.

ובאיזה דבר תעוררו רחמים עליהם, ואת החיה אשר תאכלו, שתאמרו לפני ה' שאכן בני ישראל הם בבחי' חיה ובהמה, אבל אינם כחיות טורפות וכארי והדוב הדורסים ואוכלים, והינם חיות ובהמות טהורות ותמימות, והרי ורחמיו על כל מעשיו כתיב, והקב"ה מרחם על כל הבהמות והחיות, וכל הבהמות והחיות מתפרנסים שלא בצער, והן אמנם שהרעותי את מעשיו וקיפחתי את פרנסתי, אך האם גרוע אני יותר מבהמה המתפרנסת שלא בצער. בזה תוכלו להמתיק את הדינים הקשים בבחי' דברו אל בני ישראל – לאמר, שמהדיבור הקשה יהפך לאמירה רכה. ושפיר הסמיך לזה המדרש הך דמדר הקב"ה את אומות העולם, ולא מצא אומה שהיתה ראויה לקבל את התורה אלא ישראל.

לזה מסיימת התורה בסיום הפרשה (שם שם, מה-מז) כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים והייתם קדושים כי קדוש אני, ואת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרומשת במים ולכל נפש השורצת על הארץ, להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל. היינו שכן היה גם במצרים, כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים, והוצאתי אתכם ממצרים אפילו שהיו בני"ש בשפל המצב, הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז (ילקוט שמות רמז רלד), להיות לכם לאלקים, ורק אחר כך והייתם קדושים, נהייתם לעם קדוש לאלקיו.

כי אלמלא הוציאו אותם ממצרים האם היו נעשים לקדושים, וכי במצרים יכולים להיות קדושים, ורק על ידי שהקב"ה שלח את משה ואת אהרן והראו ניסים ונפלאות, עשר מכות במצרים ור"נ מכות על הים, הפך ים ליבשה, הוריד להם מן השמים ושארו כל הניסים והמופתים, אז ענו ואמרו בני ישראל זה א-ל ואלוהי אלקי אבי וארומננו, וקיבלו עליהם נעשה ונשמע. אך קודם לכל זה היה צריך להיות אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים, להעלות אותם ממומאת ומשעבוד מצרים, והקב"ה עשה באיתערותא דלעילא להיות לכם לאלקים, ורק אחר

כך והייתם קדושים, הייתם יכולים להיות קדושים. השי"ת הוציאם ממצרים אפילו שהיו נראים שנממעו בין המצרים והיו כמותם, כי הבחין הקב"ה וידע שעל אף הכל טובים הם עשרת מונים ועדיפים על פני המצריים.

לכן הסמיך הכתוב לזה, זאת תורת הבהמה והעוף וגו' להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת, שיש להבדיל אפילו בין אנשים כאלו שהם בבחי' חיות אך מותר לאכול אותם, ובין החיה אשר לא תאכל, ויש חילוק בין בהמה טהורה לבהמה טמאה. כשבני ישראל היו במצרים היו בבחי' בהמה טהורה, שה קדוש צאן קדשים, ואפילו שעבדו ע"ז ואיכדו תואר אדם ולא היו בבחי' אדם, אבל לכה"פ היו בהמה טהורה ולא היו טריפות, ואילו הגויים הם בבחי' החיה אשר לא תאכל. את זה יכול רק הקב"ה המבדיל בין קודש לחול ובין ישראל לעמים, והקב"ה מחפש ללמד זכות על בני ישראל, בשביל צדקה שעושים אלו עם אלו, ואין לך אדם שאין לו שעה, וכל אחד מקיים איזה מצוה לפעמים, והקב"ה יודע את כל הנעשה.

וזה אשר פתח הכתוב בפרשתינו, וידבר ה' אל משה לאמר, כמו שאני הבדלתי בין החיה הנאכלת לחיה אשר לא תאכל, כמו כן תלמדו אתם זכות על בני ישראל, אשה – אפילו הם בבחי' אשה ואינם עושים כ"כ רצונו של מקום, מ"מ כי תזריע – בזכות זה שהם נותנים צדקה, בבחי' זרעו לכם לצדקה, אזי וילדה זכר יחשבו לצדיקים אשר כאיש גבורתם.

ומפרש יותר, שאפילו אם וטמאה שבעת ימים, היינו שבכל שבעת ימי השבוע ישאר בטומאתו, שאפילו בשבת אינו בר דעת, וכל שמירת השבת שלו מסתכמת באכילת דגים ומשולנט וקוגל ולשתות י"ש ובשינה מרובה, ובשעה שמזמרים הא-ל הפותח וא-ל אדון הריהו יושב ומפטפט, ואפילו כשעובר עליו יום השבת אינו נזכר שכל העוה"ז הוא רק חלום, מ"מ אין טומאתו כמו טומאת בהמה טמאה שהיא טומאה שאינה חוזרת, ורק כימי נדת דותה **טמא**, שאף שנדה מטמאה, אבל אינו טומאה עולמית ותמיד, ולאחר זמן מה חוזרת היא לטהרתה, כי כן דרכה שבא לה אורח כנשים ונטמאה ולאחר מכן חוזרת לטהרתה.

כמו כן בני ישראל רק כטומאת הנדה היתה דרכם לפני (יהוואל לו, יז), ויהודי אפילו אם הוא חוטא אין זה דבר תמידי, רק כנדה שיש לה סדר טהרה. ואין לך אדם שאין לו שעה, ובעוד כמה ימים יוכחו שעשה איזה מצוה גדולה השקולה כנגד כל חטאיו, כגון שהתענה ביוהכ"פ אף שעלה לו הדבר בקושי רב עד שכמעט פרחו נשמתו, או שאכל מצות בפסח, וכי יכולים אנו לדעת חשבונו של עולם ולהעריך ערך מצוותיו של אדם מישראל, ורק הקב"ה יודע תעלומות סתרי כל חי.

גלוי וידוע לפני הבור"ע שאפילו היהודי הגרוע והפחות ביותר, אין הוא רע בפנימיותו, אלא שהסמ"א וכוחות הטומאה והיצר הגדולים נתפסו וארבו עליו, הם שפיתו אותו והסיתוהו והדיחוהו, והכניסו בו את ארסם ובלבלו את מוחו ודעתו עד אשר לא היה יכול לעמוד בנסיון מרוב טרדות הזמן. כן בזמן שהיו גזירות שמד בישראל ואלפים ורכבות מישראל מסרו נפשם על קידוש ה', הנה גם אלו אשר לא מסרו נפשם ולמראית עין המירו דתם ורק בסתר קיימו מצוות, האריך הרמב"ם באגרתו (אגרת השמר) לברר שעדיין הם בכלל ישראל. רואים מכך איך שהעולם נשתנה מן הקצה אל הקצה, שבימים הראשונים חיפשו ללמד זכות גם על אנשים כגון אלו ולא להוציאם מתוך הכלל. ודבר פלא איתא בשו"ת תשב"ץ (ח"ג סימן רכו) בתשובה לקהל באי מיורקה, ובתוך דבריו הוא מכנה לאלו האנוסים – הנכבדים האנוסים.

עוד מצינו בדברי הרמב"ם באגרת תימן, כאשר מונה והולך שם כל הצרות אשר סובלים בני ישראל, ומונה ביניהם גם הצרות שעושים לאנוסים מה שמענים אותם, וגם צרותיהם של אלו כאב להרמב"ם בתוך צרות של כלל ישראל. כי אף שלא עמדו בנסיון ולא היה להם הדעת להישרף על קידוש ה', שלא היו יכולים להתגבר כשראו איך ששורפים והורגים בכל מיני מיתות משונות שבעולם אשר ממש לא יאומן כי יסופר, וכי מפני כך צריך לאבד אותם לגמרי ולביישם ולזרוק אבן אחר הנופל, הרי תפוג תורה, ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ולא ניתנה תורה למלאכי השרת.

צריך ללכת בדרכי ה' אשר ורחמיו על כל מעשיו, להיפך מן הקצה אל הקצה מדרך העוועים אשר מדיח את העולם כיום בדרכים גלוזים לזלזל בבני ישראל, ואין יודעים את ערכו ומהותו האמיתי של נשמה מישראל, ואינם יודעים שכל בני ישראל הם בנים למקום, בני א-ל חי.

*

באמת לא היה בכוחי היום לדבר, אך מן ההכרח לי לומר דברים אלו, ואחזור עליהם גם בדרשתי בעולם העליון. צריך לדעת כי מלאכים שאינם יודעים בטבע בני אדם אינם יכולים לדון אותם, רק בני אדם, שהיו בני אדם והיו מושרשים בחטא וגם הם הטאו הרבה, הם יודעים כיצד לדון את האדם אשר יסודו מעפר. אל תדון את חבריך עד שתגיע למקומו, ומי שלא הטא מעולם ואינו יודע במהותה של עבירה, וכי יכול הוא לדון עוברי עבירה, וכי יודע הוא מה זה להילחם עם יצר הרע. רק זה שנלחם עם יצר הרע, והוא בשלעצמו אינו לומד ואינו יודע, הוא יכול ללמד זכות על בני, הוא יכול לומר, ואילו צריכים לשמוע בשמים, וכך צריך להיות ולא יתכן להיות אחרת.

כי בני ישראל אפילו כאשר הם חוטאים אין זה ח"ו טומאה פנימית ומושרשת אצלם, אלא שהרשעים והגוים טימאו אותם, ונתפתו ונתבלבלו מפיתויי היצר ומרתיחת הדמים והתאוות עד שנכשלו בחטא, ומה יכלו לעשות כאשר הם רק בשר ודם. כמו שכל נדה יש לה מכאובים ויסורים, כמו"ש רש"י שאין אשה רואה דם שלא תחלה ראשה ואבריה כבדין עליה, ונחשבת היא כחולה, אך האם בגלל זה חייבת היא איזה עונש, וכי בגלל זה צריכים לגרש אותה ולהחליפה באחרת. כדבר הזה צריכים אנו לומר להבוכ"ע, שגם בני ישראל משולים הם כטומאת הנדה וחולים הם, כי כל לבב דוי וכל ראש לחלי, וכי משום זה צריך לזרוק אותם ח"ו, וכי מוגיע להם עונש. הרי לאמיתו של דבר כולם טהורים וקדושים בפנימיותם, ורק כימי נדת דותה תטמא.

והא ראייה שבאמת ישראל קדושים הם, שהרי וביום השמיני ימול בשר ערלתו, כל אדם מישראל הולך למול את בנו ביום השמיני ושש ושמה במצות מילה, ואפילו היהודי הנרוע ביותר מל את עצמו ואת בנו, וברית קודש היא מצוה שכל ישראל מקיימים. וכיון שהוא נימול לשם ה' ויש לו החותם ברית קודש, האם יכולים להעריך את קדושתו, וכל אחד הולך כמסירות נפש ומל את בנו לשם ה', על אף שהגלות המר הזה נמשך שנים ארוכות כל כך. ומשום שאנו נמצאים בבחי' אחר על כן וקדם צרתני, נחשב כל מצוה לפני הקב"ה ביותר, והקב"ה מקבלה לריח ניחוח, וכאשר אדם מל היום את בנו הרי זה נחשב ממש כאשר ימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו אלקים.

דבר זה למדים אנו בפרשת תזריע. והשבוע הוא פרשת החודש שבניסן נגאלו ובניסן עתידים ליגאל (ראש השנה א.), ו"ל שבאותה בחינה שבניסן נגאלו והוציא אותנו הקב"ה ממצרים, שאמר הקב"ה להרשעים והשר של מצרים שטען הללו והללו עובדי ע"ז, ואמר לו הקב"ה שוטה שבעולם אתה דן שוגג כמוזד ואונם כרצון, כן גם בניסן עתידים ליגאל, שגם אז יהיו הרבה טענות וקושיות על בני ישראל, ויתרבו המקטרגים עליהם, מכל מקום יאמר הקב"ה שראויים בני ישראל לישועה.

זה כוונת הכתוב שתהיה צרה אשר לא נהיתה מהיות גוי ויהיה קטגוריא בתלמידי חכמים, היינו שאפילו בין התלמידי חכמים ובני התורה יהיה קטגוריא וידברו דברי קטרוגים על ישראל, שימצאו תלמידי חכמים שלא יבינו ויצעקו שהדור הוא דור של שמד וצריכים להעניש את הדור. אך הקב"ה ירחם על העולם ויהיו שאר תלמידי חכמים שיאמרו שאין זה אמת כלל, והללו אינם דוברים אמת. אפילו בשעה שהמלאך מיכאל ידום, לא ישתקו הם, כי אסור להם לדום.

הצרה הגדולה תהיה שיהיו תלמידי חכמים שגם המה יסכימו עם המקטרגים, ואם לא היו תלמידי חכמים המסכימים עם המקטרגים, וכל אחד היה צועק אל הקב"ה שאסור לשמוע אל דבריהם, היו יכולים לבטל את הגזירה בנקל יותר, אך יהיה חסרון דעת ואיבוד השכל הישר, אשר כמוה לא נהיתה עד דורו של משיח.

כי עד דורו של משיח היו תמיד הצדיקים והתלמידים חכמים מלמדים זכות על בני ישראל, ואפילו בשעה שעשו ישראל את העגל המליץ עליהם משה רבינו ואמר מחני נא מספרך אשר כתבת, ואהרן בעצמו עשה את העגל שלא יתלו הסרחון בבני ישראל, וכל הצדיקים הסכימו עם משה רבינו, ולא היה מציאות כזאת שהצדיקים יסכימו עם המקטרגים. ובדור האחרון תהיה עת צרה כזאת אשר כמוה לא נהיתה, שתהיה קטגוריא בין הת"ח, שהמקטרגים יהיו מבין הת"ח, ולא די שלא ילמדו זכות ולא ימסרו נפשם עליהם לומר תהי ירך בי ואלה הצאן מה חטאו (שמואל ב' כד, יז), – וכמו זקה"ק בעל עמרת צבי מזידימשוב זי"ע, שבשנת תקצ"א כאשר באו לומר לו שיש מגיפה ויהודים נפטרים מן העולם, אמר שמוסר נפשו לכו"ע והוא יהיה כפרה על כל הכלל, ואז נסתלק מן העולם, והמגיפה נעצרה, וכן היה בכל דור ודור, – אלא שיהיו תלמידי חכמים שילכו לסייע בידי המקטרגים ולומר דיבורי קטגוריא. דבר זה שיוכל להיות שזה שמקטרג על בני ישראל ורוצה להחריב ולעקור את הכל עוד יקרא בשם תלמיד חכם, לא יהיה רק בדור האחרון. על כן ידום אז מלאך מיכאל מלמד זכות על בני ישראל, כי בעת שכל הצדיקים לימדו זכות, נתנו כח למלאך מיכאל שגם הוא ילמד זכות, אבל כשיש תלמידי חכמים שהם מקטרגים, אין מיכאל המלאך יודע מה לעשות, ויושב בדרד ויודם ואינו מתערב, עד שהבוכ"ע בעצמו יאמר עד מתי אתה דומם, כי אפילו רק בזכות צדקה שעושים אלו עם אלו, מיד אני גואלם.

על כן נהגו לחלק מעות חטים לעניים בפסח, לעורר זכות מידת הצדקה בחודש ניסן המעותר לגאולה. ויבואר בזה מה שמצינו בשו"ע (או"ח סימן תכט סעיף א) שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום, והרמ"א מוסיף על זה ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח. ויש לבאר השייכות, כי הנה הדין הוא ששואלין ודורשין בהלכות הפסח, אבל מה יעשו בדור שאין מי שידרוש, כי אין דורש ואין שואל ואין מבקש, ומי יכול לומר דרשה כראוי, ויש שאומרים דרשה בלשונות העמים. לזה בא הרמ"א ואומר שיש עצה אחרת, ונהגו לחלק מעות חיטין לעניים לצורך הפסח, וזכות זה לא יתבטל מעולם מישראל אף פעם, ואף שהשואלין ודורשין עוד יכול להיפסק, אבל זכות הצדקה שעושים אלו עם אלו ישאר לעולם. ובזכות זה שמחלקים צדקה לעניים יעזור ה' שאף שלא יהיו שואלים ולא דורשים שבניסן עתידים להגאל, וכל מי אשר בשם ישראל יכונה אפילו למחצה לשליש ולרביע ואפילו פחות מכך, אם הוא רק נותן צדקה יהיה גם הוא מהכתובים בספר לחיים.

יעזור השי"ת שבחודש הזה יהיה כבר התעוררות רחמים מהבוכ"ע בעצמו, ואם לא למענו למענו יעש ויסיר מנו חרון אף וכעס, אפילו כאשר אין לבקש ולמצוא מעש, יעזור השי"ת הנורא וקדוש. ובאין מליץ יושר מול מוגיד פשע, תגד ליעקב – יאמר הקב"ה בעצמו – דבר חוק ומשפט, ורק אתה בעצמך תאמר, כי אתה אומר כמו שצריך לומר, וצדקנו כמושפט המלך המשפט, האוחז ביד מידת משפט. ובחודש זה יתחיל שנת ששון ושמחה שנת קיבול תפילות ושנת קיבוץ גלויות, וניגאל בגאולת עולם בב"א.

תוכן הענינים:

- ביאור בתפילת הכהן גדול שלא יכנסו תפילת עוברי דרכים היינו הצדיקים ההולכים במידת הדין ובתקיפות.
- כשיש מחלוקת בין הצדיקים איך להתנהג עושים כפי הצדיק הממליץ טוב על בני ישראל, וביאור מארז"ל בחוני המעגל שאמר לו אילו שנים כשני אליהו וכו'.
- עובד מהרה"ק משפאלי והרה"ק מקאריץ שנשבעו על אדם אחד שלא היו לו ילדים.
- הקב"ה אוהב לשמוע איך ממליצים זכות על בני ישראל ובוה הוא מבטל הגזירות הרעות.
- יש צדיקים ההולכים בדרכי ה' להיות רחום וחנן ויש שסבורים שצריך ללכת בתוקף הדינים.
- עובד מהרה"ק מראפשיץ והרה"ק מרימינוב שרצו לגזור גזירה לגרש כל היהודים מהכפרים.
- בזכות שבני ישראל עושים צדקה אלו עם אלו ראויים הם לישועה אפילו אם הם במדרגה נמוכה.
- מליצת זכות על בני ישראל שנחשבים כאנוסים על מעשיהם וכאילו הם נמצאים בחלום.
- ככל שיש ירידת הדורות גדולה יותר והטומאה מתגברת יכולים לזכות בניקל יותר למדריגות וכל מעשה קטן חשוב יותר בשמים.
- אפילו היהודי הגרוע ביותר טוב יותר מהרשע הטוב ביותר ולו ניתן התורה ולא לאומות העולם.
- בני ישראל יצאו ממצרים אפילו שהיו הללו והללו עו"ז וכן יהיה גם בגאולה העתידה.
- צריך ללמד זכות אפילו על הגרועים ביותר זה יהיה הצרה בדורו של משיח שהיהו מבנ"י שיקטרגו עליהם.
- נהגים לחלק חיטים לעניים לצורך הפסח לעורר הגאולה אשר תהיה בחודש ניסן.

לעילוי נשמת

הגה"צ רבי אהרן בהגה"צ מוה"ר אלטיר ברוך זצ"ל
אב"ד לינו, וחבר הביד"צ דקהילתנו הק'
במלאות ימי השלושים לפטירתו
נלב"ע ה' ניסן תש"ע לפ"ק – ת. נ. צ. ב. ה.
הונצח ע"י נכדו
הרה"ח מוה"ר חיים אלטיר ברוך וויעדער הי"ו

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר משה חיים מייער הי"ו ובנו מוה"ר ישעי' הי"ו
לרגל שמחת תגלחת נכדו – בנו משולם זאב נ"י
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר יוסף פרענקעל הי"ו
לרגל שמחת אירוסו בתו
עב"ג הבה"ח המו"מ בתויר"ש כמר בנימין זאב האלפערט נ"י
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר יוסף דוב קליין הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבת חי' אסתר שתחי'
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר נתן פרענקעל הי"ו
לרגל שמחת פדיון בנו בכורו יוחנן נ"י
למז"ט ובשטומ"צ

מכון להוצאת דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שע"י איגוד חסידי צאנז

718.431.1055